

CONSILIUL LEGISLATIV

AVIZ referitor la proiectul de **HOTĂRÂRE** pentru aprobarea **Codului-cadru de etică și deontologie universitară**

Analizând proiectul de **HOTĂRÂRE** pentru aprobarea **Codului-cadru de etică și deontologie universitară**, transmis de Secretariatul General al Guvernului cu adresa nr. 129 din 02.04.2024 și înregistrat la Consiliul Legislativ cu nr. D368/02.04.2024,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 73/1993, republicată, cu completările ulterioare, și al art. 33 alin. (3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ, cu modificările ulterioare,

Avizează favorabil proiectul de hotărâre, cu următoarele observații și propuneri:

1. Prezentul proiect de hotărâre are ca obiect aprobarea Codului-cadru de etică și deontologie universitară.

2. Precizăm că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Legislativ nu se pronunță asupra oportunității soluțiilor legislative preconizate.

3. La **formula introductivă**, considerăm că art. 18 din Legea învățământului superior nr. 199/2023, cu modificările și completările ulterioare, nu reprezintă temei pentru emiterea prezentei hotărâri, ci pentru adoptarea codurilor de etică și deontologie universitară ale instituțiilor de învățământ superior. Prin urmare, formula introductivă ar putea debuta astfel: „În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 158 alin. (5) lit. d) și ...”.

4. Referitor la **anexă**, aceasta va fi marcată în partea dreaptă sus a primei sale pagini prin scrierea cuvântului „**Anexă**”.

De asemenea, marcarea secțiunilor va fi redată sub forma „Secțiunea a 2-a”, Secțiunea a 3-a” etc.

5. La art. 1 din Codul-cadru de etică și deontologie universitară, cu referire la expresia „precum și pentru alte persoane care au avut sau au calitatea de membri ai comunității academice după data intrării în vigoare a legii ante menționate”, precizăm că normele juridice trebuie să vizeze numai situațiile viitoare, în caz contrar încălcându-se principiul neretroactivității legii.

În acest sens, legiuitorul este liber să redimensioneze, printr-o lege nouă, efecte numai pentru viitor, nu și pe cele aflate în curs, altfel însemnând să nesocotească regula neretroactivității legii, care este normă de nivel constituțional, prevăzută la art. 15 alin. (2) din Constituția României, republicată.

Observația este valabilă și pentru **art. 23**.

6. În ceea ce privește cuprinsul Codului-cadru de etică și deontologie universitară, ca observație cu caracter general, semnalăm că **art. 4** reia prevederile art. 169 din Legea nr. 199/2023, instituind un paralelism legislativ, aspect interzis de prevederile art. 16 alin. (1) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, potrivit cărora *„în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative”*, iar *„pentru sublinierea unor conexiuni legislative se utilizează norma de trimitere”*.

Teza întâi a alin. (4) al aceluiași articol prevede că *„într-un act normativ emis pe baza și în executarea altui act normativ de nivel superior nu se utilizează reproducerea unor dispoziții din actul superior, fiind recomandabilă numai indicarea textelor de referință”*.

De asemenea, facem trimitere și la dispozițiile art. 166 alin. (1) din Legea nr. 199/2023, potrivit cărora *„normele de etică și deontologie universitară prevăzute la art. 167 sunt explicitate prin Codul-cadru de etică și deontologie universitară prevăzut la art. 161 alin. (2) lit. a (...)”*, text care la rândul lui prevede că *„normele de etică și deontologie universitară prevăzute de prezenta lege sunt completate de (...) Codul-cadru de etică și deontologie universitară, aprobat prin hotărâre a Guvernului (...)”*.

Aceeași observație o formulăm și pentru alte texte din cuprinsul Codului-cadru, care preiau prevederi ale Legii nr. 199/2023, cum ar fi:

- **art. 5**, raportat la art. 158 alin. (4);
- **art. 6**, raportat la art. 162 alin. (2);
- **art. 7**, raportat la art. 165 alin. (1);

- **art. 9**, raportat la art. 171 alin. (1)-(3);
- **art. 14**, raportat la art. 167;
- **art. 20-22**, raportat la art. 170;
- **art. 23**, raportat la art. 166 alin. (2);
- **art. 24-26**, raportat la art. 168;
- **art. 28**, raportat la art. 172 alin. (3) și art. 174 alin. (3);
- **art. 29 și 30**, raportat la 174 alin. (4) și (5).

Referitor la **conținutul Codului-cadru**, considerăm că scopul acestuia ar trebui să fie acela de model care să faciliteze elaborarea de către instituțiile de învățământ superior a codurilor de etică și deontologie universitară proprii și nu ar trebui să preia dispozițiile de la nivelul legislației primare decât în măsura necesară pentru dezvoltarea ori detalierea, în scopul arătat, a soluțiilor din actul de bază, așa cum prevede art. 16 alin. (4) teza a doua din Legea nr. 24/2000.

Raportat la aspectele anterior menționate, apreciem că este necesară regândirea în ansamblu a **Codului-cadru**, astfel încât acesta să atingă scopul practic pentru care este elaborat, și anume să sprijine instituțiile de învățământ superior în elaborarea unor coduri de etică și deontologie clare și complete, astfel încât normele prevăzute de acestea să poată fi respectate sau, după caz, aplicate de membrii comunității universitare, indiferent că este vorba despre cadre didactice și de cercetare, studenți sau personal de conducere.

7. Sub rezerva observației anterioare, formulăm în cele ce urmează o serie de observații și propuneri privind respectarea normelor de tehnică legislativă și redactarea textului proiectului Codului-cadru:

7.1. La **art. 2 alin. (1)**, recomandăm eliminarea termenului „**tuturor**”, ca superfluu. În egală măsură se va proceda și în cazul normei prevăzute la **alin. (2)**, dar și la **art. 13** în cazul cuvântului „**toată**”.

7.2. La **art. 4 partea introductivă**, întrucât sunt prezentate definiții ale unor expresii și termeni, pentru corectitudinea celor exprimate, este necesar ca formularea „**termenii și expresiile de mai jos au următoarea semnificație**” să fie redată sub forma „**termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații**”.

7.3. La **art. 9**, pentru o exprimare corectă, partea finală a normei va fi redată sub forma „... indiferent dacă **aceasta este admisibilă sau inadmisibilă**”, fiind vorba despre o sesizare.

7.4. La **art. 10 alin. (1) lit. b)**, pentru fluența și suplețea normei, recomandăm reformularea acesteia astfel:

„b) datele de identificare a **persoanei** care formulează sesizarea: numele și prenumele **persoanei fizice sau denumirea persoanei juridice, adresa acesteia, precum și, după caz, adresa de corespondență, care poate fi și o adresă de poștă electronică;**”.

7.5. La **art. 11**, întrucât acronimul „CNEMU” a fost definit la art. 5, partea finală a normei va fi reformulată astfel: „... denumită în continuare CNATDCU, **și la CNEMU**”.

7.6. Referitor la textele propuse la **art. 13 și 14**, semnalăm că acestea vizează normele de etică și deontologie universitară în general, în vreme ce secțiunea 1 a capitolului III reglementează normele de etică și deontologie în activitatea didactică și de cercetare universitară.

La **art. 14, la lit. f)**, corelat cu norma de trimitere la **lit. a)-e)**, pentru menținerea unității redacționale, propunem ca expresia „norme de etică” să fie redată sub forma „norme de etică **și deontologie**”.

7.7. La **art. 15 lit. b)**, se va elimina prepoziția „de” din expresia „de date și rezultate”.

La **lit. f)**, întrucât respectiva normă este similară cu cea prevăzută la art. 2 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, pentru evitarea instituirii unui paralelism legislativ, propunem recurgerea la norma de trimitere.

La **lit. g)**, pentru accentuarea caracterului obligatoriu al normei, recomandăm ca termenul „respectă” să fie înlocuit cu expresia „**trebuie să respecte**”.

La **lit. j)**, pentru fluența normei, partea finală a acesteia va fi redată astfel: „... **de** comisiile de etică universitară, **de** CNATDCU **sau, după caz, de** CNEMU”. Observația este valabilă și pentru alte situații similare din Codul-cadru.

7.8. La **art. 16 lit. b)**, sugerăm ca partea finală a normei să fie reformulată astfel: „... cu obținerea **acordului** tuturor autorilor”.

La **lit. c)**, deși norma reprezintă practic o reluare a dispoziției prevăzute la art. 168 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 199/2023, ca și în cazul acesteia din urmă expresia „pentru posturi didactice sau de cercetare”

este lipsită de claritate în contextul dat. Prin urmare, propunem reanalizarea și reformularea normei.

La **lit. e)**, norma propusă reglementează o ipoteză juridică identică cu cea prevăzută la **lit. c)**, instituind o dublă reglementare, motiv pentru care este necesară eliminarea acesteia.

7.9. La **art. 17**, pentru unitate de redactare, normele propuse la **lit. f) și g)** vor debuta astfel: „**f) respectarea prevederilor și procedurilor...**”, respectiv „**g) punerea în aplicare a sancțiunilor ...**”. Observația este valabilă în mod corespunzător pentru **art. 18 lit. c)**, care ar putea debuta după cum urmează: „**c) abținerea de la agresiuni verbale ...**”.

7.10. La **art. 18**, la **partea introductivă** se va elimina virgula care precedă predicatul „obligă”.

Totodată, la **lit. d)**, pentru fluența normei, expresia „sume de bani, cadouri” va fi redactată sub forma „sume de bani **ori** cadouri”.

7.11. La **titlul secțiunii a 4-a**, pentru unitate de redactare cu norma preconizată la partea introductivă a **art. 19**, expresia „post doctoranzi” va fi redactată sub forma „post-doctoranzi”. Observația este valabilă și pentru **art. 27, partea introductivă și lit. a)**.

7.12. La **art. 21 lit. a)-d)**, pentru preîntâmpinarea repetiției substantivului „situații” ce se regăsește în partea introductivă, propunem eliminarea expresiei „**situația în care**”, din debutul acestora.

La norma preconizată pentru **lit. b)**, deși situațiile de incompatibilitate sunt prevăzute la nivelul legislației primare, respectiv **art. 170 alin. (5)** din **Legea nr. 199/2023**, semnalăm că norma respectivă include în lista funcțiilor care sunt de natură să atragă starea de incompatibilitate și pe cea de vicepreședinte al consiliului județean, adăugând astfel la lege printr-un act aprobat printr-o hotărâre a Guvernului. De altfel, prevederile **art. 20 și 21**, care preiau textele referitoare la incompatibilități și conflicte de interese din **Legea nr. 199/2023**, sunt în integralitatea lor norme de nivelul legislației primare.

La **lit. d)**, pentru a conferi cursivitate textului, propunem redactarea expresiei „în condițiile **art. 16 alin. (1) din lege**” după cum urmează: „în condițiile **prevăzute la art. 16 alin. (1) din lege**”.

7.13. În ceea ce privește abaterile de la normele de etică și deontologie universitară prevăzute la **art. 24 și art. 25 alin. (1)**, se constată că prin acestea sunt adăugate o serie de abateri suplimentare

față de cele prevăzute la nivelul legislației primare, respectiv art. 168 alin. (1) și (2) din Legea nr. 199/2023. Referitor la acest aspect, considerăm că noi abateri de la normele de etică și deontologie universitară ar trebui reglementate la nivelul legislației primare, prin Legea nr. 199/2023, și nu prin prezentul Cod-cadru.

La **art. 24 lit. d)**, pentru concizia normei de trimitere, propunem eliminarea formei abreviate „**art.**”, antepusă numărului „21”.

La **lit. f)**, propunem ca formularea „pe criteriile prevăzute de art. 2 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare” să fie reformulată astfel: „pe criteriile prevăzute la art. 2 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 **privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu modificările și completările ulterioare”.

La **lit. i)**, pentru motive de exprimare contrară categoriei juridice a actului normativ supus avizării, se impune reconsiderarea mențiunii „prevăzute în prezenta lege”, observație pe care o reiterăm și pentru alte situații de acest gen.

În ceea ce privește norma preconizată pentru **lit. k)**, menționăm prevederile art. 49 alin. (2) și (3) din Legea nr. 24/2000, potrivit cărora „o enumerare distinctă, marcată cu o literă, nu poate cuprinde, la rândul ei, o altă enumerare și nici alineate noi”, iar „dacă ipoteza marcată cu o literă necesită o dezvoltare sau o explicare separată, aceasta se va face printr-un alineat distinct care să urmeze ultimei enumerări”. Observația este valabilă și pentru norma propusă la **art. 27 lit. b)**.

7.14. Referitor la organizarea elementelor structurale, cele două alineate ale actualului **art. 25** ar trebui să facă obiectul a două articole distincte, având în vedere că acestea reglementează categorii de abateri diferite. Pe cale de consecință, articolele subsecvente urmează a fi renumerotate, iar eventualele norme de trimitere revăzute.

7.15. La **art. 27**, propunem ca termenii din debutul enumerărilor să fie redactați cu inițiale mici.

La **lit. b)**, pentru menținerea unității în redactare, propunem ca sintagma „până la gradul III” să fie înlocuită cu sintagma „până la gradul **al III-lea inclusiv**”.

7.16. La **art. 29 lit. f)**, întrucât acronimul IOSUD nu a fost definit în cuprinsul Codului-cadru, acesta va fi redat *in extenso*. Prin urmare, norma preconizată pentru lit. f) va debuta astfel: „f) retragerea

acreditării domeniului din cadrul **instituiției organizatoare de studii universitare de doctorat**, ceea ce implică retragerea dreptului acesteia de a organiza ...”.

7.17. Pentru același considerent, la **art. 30** acronimele ARACIS și CSUD vor fi redactate sub forma „**Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior**”, respectiv „**consiliul pentru studii universitare doctorale**”.

7.18. În ceea ce privește **denumirea Capitolului V**, propunem ca aceasta să fie redactată sub forma „**Dispoziții tranzitorii și finale**”, având în vedere că respectivul capitol cuprinde dispoziții și din această categorie.

7.19. La **art. 31**, se va elimina virgula introdusă după termenul „anexă”.

7.20. La **art. 32**, sugerăm eliminarea cuvântului „efectiv”, întrucât este superfluu.

7.21. La **art. 34**, expresia „organele de urmărire penală competentă” va fi înlocuită cu sintagma „organele de urmărire penală **competente**”.

7.22. La **art. 35**, referitor la expresia „normele de etică și deontologie obligă personalul didactic și de cercetare să aibă o conduită conform căreia să pună în aplicare și sancțiunile stabilite de Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării”, apreciem că punerea în aplicare a sancțiunilor nu intră în competența personalului didactic sau de cercetare. Prin urmare, recomandăm revederea și reformularea normei respective.

7.23. La **anexa Codului-cadru**, potrivit exigențelor de tehnică legislativă, propunem ca **marcarea anexei** să se facă în partea dreaptă sus a paginii astfel:

„Anexă la Cod”

În **tabel, denumirea obiectivului general**, propunem ca formularea „LA NIVEL INSTITUȚIEI” să fie redactată „LA NIVELUL INSTITUȚIEI”.

Referitor la **indicatorul de performanță de la pct. 3**, sugerăm eliminarea expresiei „reale și regulamentare”, întrucât este superfluă și improprie stilului normativ.

La **indicatorul de performanță de la pct. 4**, sintagma „Consiliului de Administrație” va fi redactată cu inițiale mici.

La **indicatorul de performanță de la pct. 5**, pentru suplețea normei, partea finală va fi redată astfel: „... pe **activități** de predare, cercetare și **administrative**”.

La **indicatorul de performanță de la pct. 6**, pentru coerența normei, expresia „la care instituțiile le pot accesa” va fi redactată „**pe** care instituțiile le pot accesa”. Totodată, la riscul aferent, termenul „sponsorizări” va fi redat „**sponsorizările**”.

La **indicatorul de performanță de la pct. 7**, sugerăm ca expresia „pagina de web” să fie înlocuită cu sintagma „pagina web”, precum și introducerea virgulei după expresia „a instituției”. Totodată, pentru precizie, recomandăm ca în locul formulării „prevederile legislației privind transparența decizională și accesul la informații de interes public” să fie indicate actele normative incidente.

La **indicatorul de performanță de la pct. 8**, pentru un plus de rigoare în exprimare, recomandăm ca expresia „soluționarea încălcărilor etice și deontologice” să fie înlocuită cu expresia „soluționarea încălcărilor **normelor de etică și deontologie universitară**”.

PREȘEDINTE

Florin IORDACHE

București
Nr. 346/03.04.2024